

הכנסת
מרכז המחקר והמידע

ירושלים, י"ז בחשוון תשע"א
25 באוקטובר 2010

לכבוד
חה"כ אורי מקלב
יו"ר הוועדה המיוחדת לפנייות הציבור

שלום רב,

הנדון: היערכות לאירועים מיוחדים במקומות קדושים ובקברי צדיקים

לבקשתך, להלן פירוט הנהלים בכל הקשור לרישוי קיום אירועים המוניים,¹ לקראת ישיבת הוועדה המיוחדת לפנייות הציבור בנושא: קריסת מערך ההיערכות לקליטת המונים במתחם קבר רחל ביום ההילולה² והיערכות לאירועים מיוחדים במקומות קדושים ובקברי צדיקים, ב-26 באוקטובר 2010, י"ח בחשוון תשע"א.

על-פי נתוני **המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים**,³ מדי שנה מבקרים כ-7 מיליון איש בכ-140 המקומות הקדושים⁴ שברחבי הארץ. אתרים אלה משמשים מקום עלייה לרגל, תפילה וכינוס של הציבור במשך כל ימות השנה, ובעיקר בחגים, בראשי חודשים ובימי הילולה.

¹ לפי הגדרת משטרת ישראל אירוע המוני הוא אירוע שמספר המשתתפים בו גדול מ-1,000. נצי"מ ישראל סינגר, ראש מחלקת אבטחת תשתיות וגופים ציבוריים, המשרד לביטחון הפנים, מכתב, 25 באוקטובר 2010.

² עד למועד הגשת המסמך לא התקבל במרכז המחקר והמידע מידע על אודות האירוע.

³ בין מטרות המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים: אחזקה ופיתוח של אתרי המקומות הקדושים בישראל; הקמת ארגון גג של כל הגורמים הממשלתיים והציבוריים הקשורים לאתרי מקומות הקדושים בישראל; ריכוז וביצוע פעולות באתרי המקומות הקדושים. יש לציין כי העמותה מטפלת במקומות הקדושים ליהדות. מקומות קדושים לדתות אחרות מטופלים על-ידי העמותה אך ורק לאחר הסכמה מפורשת לכך על-ידי נציג העדה הדתית האמורה. מאתר האינטרנט של המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים,

<http://www.dat.gov.il/שירותי+דת/מקומות+קדושים/המרכז+הארצי+לפיתוח+המקומות+הקדושים/מטרות+העמות.htm>, כניסה: 25 באוקטובר 2010.

⁴ מקום קדוש בהקשר של מסמך זה הוא אתר או קבר שיש מסורת הקושרת אותו לאירוע היסטורי בתולדות עם ישראל, או שלפי המסורת קבורה בו אישיות תנ"כית או תורנית בעלת שם. שם.

בישיבה שקיימה הוועדה לביקורת המדינה ב-8 באפריל 2008 בנושא: בקשת חוות דעת מבקר המדינה על מצב קבר רבי שמעון בר יוחאי במירון⁵ עלתה בעיית המורכבות של הפעילות לשמירה על הסדר הציבורי בזמן אירועים המוניים במקום, הנובעת בין היתר מהסיבות הבאות:

- אירוע העלייה לרגל הוא התקהלות ספונטנית שאינה מאפשרת פיקוח על מספר המשתתפים;
- מצב התשתיות הפיזיות מקשה את הגישה למקום;
- אין גורם שאחראי לניהול כולל של האירוע. בהקשר זה יש לציין כי בישיבת הוועדה לביקורת המדינה אמר נצי"מ זאב ולדינגר⁶ כי "במהלך השנים נוצר ואקום, ולוואקום הזה משטרת ישראל נכנסה בליט ברירה, כי אין מישהו אחר"⁷.

בחוות דעת מבקר המדינה בנושא **מצב קבר רבי שמעון בר יוחאי (רשב"י) במירון וההיערכות ל"ג בעומר**, שפורסמה בדצמבר 2008, נקבע בין היתר כי מתחם רשב"י אינו ערוך כנדרש לקליטת אלפי האנשים שמגיעים אליו מדי יום ובמיוחד באירועים המוניים שעשרות ומאות אלפי מבקרים משתתפים בהם. עוד קבע המבקר כי יש צורך מידי בשינוי המצב הקיים לשם הבטחת ביטחונם וחייהם של מאות אלפי המבקרים במקום. מבקר המדינה ציין כי על משרד התיירות, משרד המדע, התרבות והספורט, משרד משפטים ומשרד הבריאות, המועצה האזורית מרום-הגליל, המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים, הממונה על המקומות הקדושים, מע"צ⁸ והמשטרה לשתף פעולה ולנקוט את כל הצעדים הנדרשים כדי לשנות את מצב האתר.⁹

נוהל רישוי קיום אירועים המוניים

ארגון אירועים המוניים מוסדר כיום בשני חוקים עיקריים:

1. **חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968**, שנועד למנוע בין היתר סכנה לשלום הציבור. יצוין כי חוק זה אינו חל על אירועים בעלי אופי דתי,¹⁰ והצעת חוק לתיקון חוק רישוי עסקים (אירועים המוניים) הונחה על שולחן הכנסת אך מסיבות שונות לא קודמה עד היום.¹¹
2. **חוק הבטיחות במקומות ציבוריים, תשכ"ג-1962**, שנועד להסדיר נושאים הנוגעים בשלום הציבור, בטיחותו ובריאותו בהתקהלויות במקומות פתוחים לציבור.¹²

⁵ הרחבה בנושא האתר ראו במסמך: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "אתר קבר רבי שמעון בר-יוחאי במירון", כתבה נעמי מי-עמי, 28 באוגוסט 2008, באתר האינטרנט של הכנסת, <http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02138.pdf>.

⁶ ראש מחלקת אבטחה במשרד לביטחון הפנים.

⁷ הוועדה לענייני ביקורת המדינה, פרוטוקול מס' 204, 8 באפריל 2008.

⁸ כיום החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ.

⁹ משרד מבקר המדינה, חוות דעת מצב קבר רבי שמעון בר יוחאי (רשב"י) במירון וההיערכות ל"ג בעומר, דצמבר 2008.

¹⁰ יגאל צדוק, קצין בטיחות ביחידת האבטחה של משטרת ישראל, שיחת טלפון, 25 באוקטובר 2010.

¹¹ נצי"מ ישראל סינגר, ראש מחלקת אבטחת תשתיות וגופים ציבוריים במשרד לביטחון הפנים, מכתב, 25 באוקטובר 2010.

¹² מכוח סמכותו התקין שר הפנים את תקנות הבטיחות במקומות ציבוריים (אספות), התשמ"ט-1989, תקנות הבטיחות במקומות ציבוריים (סדרנים באספות), התשמ"ט-1988, (להלן: תקנות הבטיחות), ונקבע בהן כי הן חלות על אספות שמשותפות בהן יותר מ-200 איש. מתוך: משטרת ישראל, נוהל רישוי אירועים המוניים, מס' 90.029.101, שתחולתו מ-1 בינואר 2000.

בעקבות אסון ערד¹³ התקבלה ב-22 באוקטובר 1995 **החלטת הממשלה מס' 6215**, בדבר הקמת צוות בין-משרדי בהשתתפות משרד המשטרה,¹⁴ משרד הפנים, משרד הבריאות, משרד התיירות, משרד המדע ומשרד המשפטים, לבחינת סוגיית הרישוי של אירועים המוניים ולמתן המלצות בדבר הסדר חקיקתי להתמודדות עם סיכונים הצפויים לקהל באירועים מסוג זה. הצעת חקיקה מקיפה להסדרת הנושא שהוכנה על-ידי הצוות הבין-משרדי הונחה על שולחן הממשלה בספטמבר 1999. הצעת התקנות של הוועדה הבין-משרדית לעיל משמשת בסיס לנוהל רישוי אירועים המוניים שעל-פיו משטרת ישראל פועלת כיום.¹⁵

משטרת ישראל נערכת לקיום אירועים מיוחדים כחצי שנה מראש, בין היתר בשיתוף החסידויות וגורמים רלוונטיים נוספים. בין הנושאים הנדונים במפגשים עם גופים אלה: הפקת לקחים מאירועים קודמים לקראת האירוע; הסדרי התנועה בעת האירוע; הצבת מתקנים להסדרי אבטחה; הסדרי אבטחה; סיורי שטח; תרחישים אפשריים ועוד.

לדברי הרב יוסף שוינגר, מנכ"ל המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים, משטרת ישראל היא הגורם המופקד על התנהלות אירועים המוניים באתרים הקדושים. המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים מקיים ישיבות תיאום עם משטרת ישראל ופועל על-פי ההנחיות והנהלים שהמשטרה מתווה.¹⁶

בכבוד רב,

פלורה קוך דבידוביץ'

אישור: שמוליק חזקיה, ראש צוות בכיר

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

¹³ בפסטיבל ערד בשנת 1995 נהרגו שלושה צעירים ונפגעו עשרות בהתכנסות לקראת מופע המוני שהתקיים ב"אתרוק". משטרת ישראל, נוהל רישוי אירועים המוניים, נוהל מס' 90.029.101, שתחולתו 1 בינואר 2000.

¹⁴ על-פי החלטת הממשלה שונה שמו של משרד המשטרה בשנת 1995 למשרד לביטחון הפנים. אתר האינטרנט של המשרד לביטחון הפנים, <http://www.mops.gov.il/BP/About+MOPS>, כניסה: 25 באוקטובר 2010.

¹⁵ שם.

¹⁶ הרב יוסף שוינגר, מנכ"ל המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים, שיחת טלפון, 25 באוקטובר 2010.